

บทความวิจัย (Research Article)

การศึกษาแนวทางส่งเสริมการดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 THE STUDY OF GUIDELINE TO PROMOTE SCHOOL'S GUIDANCE OPERATION IN 21st CENTURY

Received: April 29, 2020

Revised: May 27, 2020

Accepted: June 8, 2020

นวลฉวี ประเสริฐสุข^{1*} อูรปริย์ เกิดในมงคล² และวันัญญา แก้วแก้วปาน³
Nuanchavee Presertsuk^{1*} Urapree Kerdnaimongkol² and Wananya Kaewkaewpan³

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยศิลปากร

^{1,2,3}Silpakorn University, Nakhonpathom 73000, Thailand

*Corresponding Author, E-mail: nprasertsuk@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ปัจจัยและเงื่อนไขที่สนับสนุนการดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 และ 2) เสนอแนวทางส่งเสริมการดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ คณะกรรมการแนะแนวในสถานศึกษา 2 แห่ง ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน ครูแนะแนวดีเด่น จำนวน 4 คน ครูแนะแนว จำนวน 11 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการแนะแนว จำนวน 3 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แนวทางการศึกษารายกรณี แบบสัมภาษณ์ และแนวคำถามในการประชุมวิพากษ์ ที่คณะผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า

1. ปัจจัยและเงื่อนไขที่สนับสนุนการดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ 1) ครูแนะแนว มีคุณวุฒิ ความรู้ ความสามารถด้านการแนะแนว มีทีมงานแนะแนวที่เข้มแข็ง สามารถร่วมงานและประสานงานกับผู้อื่นได้ดี มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อพัฒนาตนเองและงาน 2) ผู้บริหารสถานศึกษา มีความรู้ความเข้าใจและให้ความสำคัญกับงานแนะแนว ส่งเสริมครูแนะแนวในการพัฒนาตนเองและการทำงานแนะแนว 3) บุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้อง ให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมแนะแนว 4) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมเป็นเครือข่ายแนะแนว ส่งเสริมการผลิตหรือพัฒนาครูแนะแนวให้มีความรู้ความสามารถสอดคล้องกับสภาพสังคม รวมทั้งร่วมจัดหาและพัฒนาสื่อ สารสนเทศต่างๆ ที่ใช้ในการจัดบริการแนะแนว

2. แนวทางส่งเสริมการดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีดังนี้ 1) แนวทางสำหรับครูแนะแนว ได้แก่ ครูแนะแนวจะต้องเก่งงาน มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีการทำงานเชิงรุก และมีเครือข่ายการทำงาน 2) แนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ การเป็นผู้สร้าง ผู้ส่งเสริม ผู้ประสานงาน ผู้ตรวจสอบ และผู้พัฒนา

3) แนวทางสำหรับบุคลากรหรือผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ บุคลากรในสถานศึกษา เห็นความสำคัญ ให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมกับงานแนะแนว ส่วนบุคลากรนอกสถานศึกษา เช่น คนในชุมชน ทีมสหวิชาชีพต่างๆ ควรดูแลช่วยเหลือ ป้องกันแก้ไขปัญหามา ส่งเสริมพัฒนานักเรียนโดยการให้ข้อมูลและสนับสนุนส่งเสริมการจัดกิจกรรมต่างๆ

4) แนวทางสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐที่ทำหน้าที่กำกับดูแล ควรมีแผนปฏิบัติงานและการติดตามประเมินผลงานแนะแนวที่ชัดเจน จัดสรรอัตรากำลังที่เพียงพอ สร้างเครือข่ายการทำงาน ผลัดและพัฒนาครูแนะแนวที่มีคุณภาพและมีมาตรฐาน ส่วนหน่วยงานเอกชน ควรมีการสร้างเครือข่ายเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการทำงานแนะแนว การพัฒนาครูและนักเรียน รวมทั้งการใช้สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย

คำสำคัญ: การดำเนินงานแนะแนว สถานศึกษา ศตวรรษที่ 21

Abstract

The research objectives were 1) analyzing factors and conditions support guidance operation of schools in 21st century and 2) proposing the approaches to promote guidance operation of schools in 21st century. The sample groups were guidance committee in 2 schools, 2 school administrators, 4 best guidance teachers, 11 guidance teachers and 3 guidance experts that selected by purposive sampling. The research instruments were case study guideline, interview form and critical meeting guideline. Data were collected by interviewing and analyzed by content analysis. The research findings were:

1. Factors and conditions supporting the guidance operation of schools in the 21st century were as follows: 1) guidance teachers educated in guidance, had strong guidance team, able to collaborate and coordinate well with others, lifelong learning for self and job development, 2) school administrators had knowledge and understanding and emphasized in guidance services, promoted guidance teachers in self development and guidance work, 3) other related personal cooperated and participated in guidance activities, and 4) related agencies participated in guidance network, promoted the education or development of guidance teachers to be knowledgeable and capable in accordance with social situation, provided and developed media and information used in guidance services.

2. The approaches to promote guidance operation of schools in 21st century were as follows: 1) approaches for guidance teachers: guidance teachers must be good at work, lifelong learning, active working and had a working network, 2) approaches for school administrators: school administrators must be creators, promoter, coordinators, inspectors and developers, 3) approaches for related personals or others involved: personals in schools emphasized, cooperated and participated in guidance activities, as well as personals outside schools helped and took care, prevented and improved problems, promoted the students development by providing information and supporting activities, and 4) approaches for related agencies: regulated government agencies should had clear action plans, monitoring and

evaluation guidance services; allocated sufficient guidance teachers; created working networks; produced and developed quality and standard guidance teachers. Private sectors created working networks for promoting guidance services, developed teachers, students and modern media and technology.

Keywords: Guidance Operation, School, 21st Century

บทนำ

การแนะแนวเป็นกระบวนการที่ช่วยพัฒนาคนให้รู้จักตนเอง ตลอดจนส่งเสริมให้บุคคลมีบทบาทอย่างเต็มที่ในการเรียนรู้เพื่อที่จะพัฒนาศักยภาพตนเองให้มีความสามารถในการตัดสินใจ ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นและมีความสุขในการดำเนินชีวิต ดังนั้น งานแนะแนวจึงเป็นงานหลักที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องดำเนินงานควบคู่ไปกับการเรียนการสอน จึงจะสามารถจัดการศึกษาให้บรรลุผลตามเป้าหมายของหลักสูตรได้ การจัดการบริการแนะแนวเข้ามามีบทบาทในการศึกษามากขึ้น เนื่องจากการจัดการบริการแนะแนวมีจุดมุ่งหมายและหลักการที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการศึกษา คือ การช่วยให้เด็กและเยาวชนของชาติให้เป็นผู้ที่คิดเป็น โดยเน้นให้ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาในทุกๆ ด้าน มุ่งสนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียน โดย UNESCO (as cited in Omosule, 2013) ได้แบ่งการแนะแนวไว้ 3 ประเภท ได้แก่ การให้คำปรึกษาด้านการศึกษา (Educational Counseling) การให้คำปรึกษาด้านส่วนตัวและสังคม (Personal/Social Counseling) และ การให้คำปรึกษาด้านอาชีพ (Vocational Counseling) และโรงเรียนหลายแห่งได้จัดให้มีบริการแนะแนวทั้งทางด้านส่วนตัว การแนะแนวการเรียนและการศึกษาต่อ และการแนะแนวอาชีพ เพื่อใช้แก้ปัญหาให้ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในปัจจุบันการจัดการบริการแนะแนวถือว่ามีความสำคัญสำหรับผู้เรียนในทุกระดับชั้นมากขึ้น เนื่องจากผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อประเทศชาติ จึงควรได้รับการส่งเสริมพัฒนาทุกๆ ด้าน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเหล่านั้นสามารถปรับตัวได้อย่างมีความสุขในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติเป็นที่พึงประสงค์ของประเทศชาติ ดังนั้น การจัดการบริการแนะแนวจึงเป็นงานสำคัญที่สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการปรับเปลี่ยนกิจกรรมเพื่อการจัดการบริการแนะแนวให้สอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคและเป็นการเตรียมความพร้อมผู้เรียนเข้าสู่การเรียนรู้มากขึ้น โดยการแนะแนวจะเข้ามามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้เป็นบุคลากรที่มีคุณภาพของสังคม เนื่องจากการแนะแนวจะครอบคลุมทุกมิติของชีวิตทั้งในด้านการศึกษา อาชีพ ชีวิตและสังคม ทำให้ผู้เรียนรู้จัก เข้าใจ รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 การจัดการบริการแนะแนวแบบเดิมที่ไม่ได้มุ่งเน้นการช่วยให้เด็กและเยาวชนของชาติเป็นผู้ที่คิดเป็น และไม่ได้เน้นสนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียนเป็นหลัก จึงต้องปรับเปลี่ยนแนวทางใหม่เพื่อให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงหลายด้านไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีสารสนเทศ และที่เกี่ยวข้องกับวงการศึกษามากที่สุดก็คือ ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ความสามารถของตนได้อย่างเต็มที่ สามารถเลือกและตัดสินใจได้อย่างฉลาด แก้ปัญหาต่างๆ ของตนได้อย่างเหมาะสม สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี และสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การแนะแนวในศตวรรษที่ 21 จึงต้องเน้นการจัดการบริการแก่ผู้เรียนร่วมกับผู้ปกครอง โดยมีผู้แนะแนวในโรงเรียนทำหน้าที่นำรูปแบบของโครงการมาใช้กับ

ความต้องการ โดยยังก็ต้องเชื่อมโยงแนวคิดตามโครงสร้างของระบบการศึกษา แต่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากขึ้น เป็นผลให้การแนะแนวกลายเป็นงานที่มีส่วนสำคัญต่อเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนไม่ใช่เพียงแค่กิจกรรมเสริม (Herr, 2001, p. 9)

โดยในปัจจุบันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการดำเนินงานแนะแนวในสถานศึกษา ได้แก่ สำนักวิชาการ และมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้ร่วมกับสมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย ดำเนินการจัดทำมาตรฐานการแนะแนวขึ้น สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การแนะแนวระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) ซึ่งมาตรฐานการแนะแนวนี้นี้สามารถเป็นแนวทางให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้พัฒนาคุณภาพการดำเนินงานแนะแนว และการประเมินงานแนะแนวใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านคุณภาพการดำเนินงานแนะแนว และด้านคุณภาพการบริหารจัดการการแนะแนว (The Basic Education Commission and the Guidance Association of Thailand, 2016) ดังนั้น จึงจำเป็นที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจะต้องมีการปรับเปลี่ยนบทบาทการทำงานให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เช่นเดียวกับการแนะแนวในฐานะเป็นกลไกของสถานศึกษาในการส่งเสริมพัฒนา ป้องกันและช่วยเหลือให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพที่ดีของสังคม เมื่อคุณลักษณะผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงไป การดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษาจึงต้องมีการปรับเปลี่ยน รวมทั้งครูแนะแนวในฐานะผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนโดยผ่านกระบวนการของการจัดกิจกรรมและการให้บริการแนะแนว จึงต้องมีการพัฒนาตนเองเพื่อให้มีคุณลักษณะที่เหมาะสมกับการทำหน้าที่การพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับในการวิจัยครั้งนี้สนใจศึกษาด้านการดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษาเพื่อนำมาเสนอเป็นแนวทางส่งเสริมการดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยและเงื่อนไขที่สนับสนุนการดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21
2. เพื่อเสนอแนวทางส่งเสริมการดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการวิจัยโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วย การสังเคราะห์เอกสาร และสรุปองค์ความรู้ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษาและแนวทางส่งเสริมการดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก และการศึกษารายกรณี (Case Study)

แหล่งข้อมูล

1. กลุ่มตัวอย่างในการศึกษารายกรณีเกี่ยวกับการดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ คณะกรรมการแนะแนวในสถานศึกษา 2 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนพรหมานุสรณ์ และโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา โดยเลือกจากสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในภูมิภาคตะวันตก ซึ่งมีเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้

1.1 เป็นสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลเกี่ยวกับการดำเนินงานแนะแนวดีเด่นหรือมีครูแนะแนวดีเด่นในรอบ 5 ปี (พ.ศ. 2557-2561) ได้แก่ โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา โรงเรียนพรหมานุสรณ์ โรงเรียนสมุทรสาครวิทยาลัย และโรงเรียนท่าสายวิทยา

1.2 เป็นสถานศึกษาที่เป็นศูนย์แนะแนวต้นแบบหรือศูนย์แนะแนวประจำจังหวัด จำนวน 8 โรงเรียน ทำการสุ่มเลือกมาร้อยละ 50 เป็นจำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนสมุทรสาครวิทยาลัย โรงเรียนศรัทธาสมุทร โรงเรียนสงวนหญิง และโรงเรียนเบญจมราชูทิศราชบุรี

1.3 เป็นสถานศึกษาที่มีผลงานด้านการแนะแนวเป็นที่ยอมรับโดยเป็นแหล่งศึกษาดูงานของสถานศึกษาอื่นๆ

2. กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาแนวทางส่งเสริมการดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

2.1 คณะกรรมการแนะแนวในสถานศึกษาที่เป็นกรณีศึกษาจากโรงเรียนพรหมานุสรณ์ และโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน จากโรงเรียนสงวนหญิง และโรงเรียนพรหมานุสรณ์

2.3 ครูแนะแนวดีเด่น จำนวน 4 คน จากโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา โรงเรียนพรหมานุสรณ์ โรงเรียนสมุทรสาครวิทยาลัย และโรงเรียนท่าสายวิทยา โรงเรียนละ 1 คน

2.4 ครูแนะแนว จำนวน 11 คน จากโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จำนวน 3 คน โรงเรียนพรหมานุสรณ์ จำนวน 4 คน และโรงเรียนสมุทรสาครวิทยาลัย โรงเรียนศรัทธาสมุทร โรงเรียนเบญจมราชูทิศราชบุรี โรงเรียนสงวนหญิง โรงเรียนละ 1 คน

2.5 ผู้เชี่ยวชาญด้านการแนะแนว จำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการแนะแนวจากกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 1 คน และอาจารย์ผู้สอนด้านการแนะแนวในมหาวิทยาลัย จำนวน 2 คน

เครื่องมือในการวิจัย

1. แนวทางการศึกษารายกรณี (Case Study) ในสถานศึกษาผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์โดยมีวิธีการ ดังนี้

1.1 ศึกษาหลักการแนวคิดทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการศึกษารายกรณี กำหนดกรอบแนวคิด ประเด็นการศึกษารายกรณี เพื่อให้มีรายละเอียดครอบคลุมครบถ้วนในประเด็นที่ต้องการศึกษา

1.2 นำแนวทางการศึกษารายกรณีที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิว่าเนื้อหาของแนวทางการศึกษากรณีสอดคล้องตรงประเด็น และครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3 นำแนวทางการศึกษารายกรณีที่ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบแล้วมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ นำแนวทางการศึกษารายกรณีไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีประเด็นการศึกษา ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปของสถานศึกษา ได้แก่ บริบท พันธกิจ และรางวัลเกียรติยศด้านการแนะแนว 2) การดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษา ได้แก่ การจัดบริการแนะแนว และครูแนะแนว 3) ปัจจัยและเงื่อนไขที่นำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษา

2. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยมีประเด็นในการศึกษา ได้แก่ 1) ปัจจัยส่งเสริมให้การดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีประสิทธิภาพ มีอะไรบ้าง 2) ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีอะไรบ้าง และท่านจะดำเนินการแก้ปัญหาอย่างไร 3) ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางส่งเสริมการดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีอะไรบ้าง

3. แนวคำถามในการประชุมวิพากษ์แนวทางส่งเสริมการดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยมีประเด็นในการศึกษา ได้แก่ 1) แนวทางส่งเสริมการดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ได้เสนอไปนั้น มีความเป็นไปได้หรือไม่ อย่างไร 2) แนวทางส่งเสริมการดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ได้เสนอไปนั้น มีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร 3) แนวทางส่งเสริมการดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ได้เสนอไปนั้น ควรมีการปรับปรุงเพิ่มเติมหรือไม่ อย่างไร 4) แนวทางส่งเสริมการดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ได้เสนอไปนั้น สามารถนำไปใช้พัฒนาผู้เรียนได้หรือไม่ อย่างไร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการและข้อมูลจากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ รายงานการศึกษาวิจัยและผลงานวิจัย เป็นต้น เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก รวมทั้งเพื่อนำมาใช้เป็นส่วนประกอบในการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลการวิจัยในส่วนต่อไป

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก แนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) นั้น คณะผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางโดยการขอความร่วมมือจากสถานศึกษาหรือบุคคลที่เป็นตัวแทนของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักสำหรับการวิจัยครั้งนี้เพื่อขอสัมภาษณ์ อย่างไรก็ตาม ในกระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึกนั้นทางคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการบันทึกข้อมูล โดยวิธีการจดบันทึกข้อมูลและการบันทึกเสียงของผู้ให้สัมภาษณ์ โดยการขออนุญาตก่อนทำการบันทึกเสียง เพื่อนำมาใช้ในกระบวนการตรวจสอบและตรวจทานความถูกต้องในภายหลัง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการประชุมวิพากษ์ถึงแนวทางส่งเสริมการดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยนำแนวคำถามที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด ไปใช้ในการประชุมวิพากษ์

การตรวจสอบผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้การตรวจสอบสามเส้าของผู้ให้ข้อมูล (Triangulation of Sources) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์เดียวกันจากผู้ให้ข้อมูลที่มีประสบการณ์และสถานภาพที่แตกต่างกัน เพื่อนำคำตอบมาเสนอเป็นแนวทางส่งเสริมการดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยได้จัดประชุมผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อวิพากษ์แนวทางส่งเสริมการดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ที่ประชุมตรวจสอบและให้ข้อคิดเห็นความเป็นไปได้ในการดำเนินการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษารายกรณีและการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยพิจารณาร่วมกับข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร โดยการหาประเด็นย่อยและหาหัวข้อหลักอย่างคร่าวๆ เป็นการพรรณนาข้อมูลตามปรากฏการณ์ร่วมด้วย เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อค้นพบ

จากวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ อันเป็นแนวทางสำคัญที่สามารถนำไปสู่การหาแนวทางส่งเสริมการดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

2. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการประชุมเพื่อวิพากษ์ถึงแนวทางส่งเสริมการดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยนำเสนอในลักษณะการบรรยายความ

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยและเงื่อนไขที่สนับสนุนการดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สรุปได้ ดังนี้

1.1 ครูแนะแนว มีคุณวุฒิทางการแนะแนว มีจำนวนที่เหมาะสมกับจำนวนนักเรียน มีความรู้ความสามารถในการทำงาน มุ่งมั่น พยายามในการทำงาน มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีทีมงานแนะแนวที่เข้มแข็ง มีความสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และเข้าใจการพัฒนาคนในศตวรรษที่ 21

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา มีความรู้ความเข้าใจและให้ความสำคัญในงานแนะแนว มีนโยบายการทำงานที่ชัดเจน สนับสนุนทั้งในด้านอัตราค่าจ้าง การพัฒนาครูแนะแนว งบประมาณและวัสดุอุปกรณ์

1.3 บุคลากรหรือผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) บุคลากรในสถานศึกษา ครูกลุ่มสาระต่างๆ มีความเข้าใจ มีทัศนคติที่ดี และเห็นความสำคัญของงานแนะแนว ให้ความร่วมมือในการพัฒนาผู้เรียน ส่วนนักเรียนได้รับการฝึกเป็นนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา เพื่อช่วยให้คำปรึกษาเพื่อนได้ 2) บุคลากรนอกสถานศึกษา คือ ผู้ปกครองและชุมชน และศิษย์เก่า เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาความรู้และทักษะให้ผู้เรียน

1.4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) หน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษา มีการกำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจน จัดสรรบุคลากรและงบประมาณ ตลอดจนสื่อวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในการทำงานแนะแนว รวมทั้งการพัฒนาครูแนะแนวให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็น 2) หน่วยงานอื่นๆ เข้าร่วมเป็นเครือข่ายแนะแนว เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะเป็นผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

2. แนวทางส่งเสริมการดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่าควรมีแนวทางที่เป็นมาตรฐานและชัดเจนในทุก ๆ ด้าน โดยเริ่มจากผู้บริหารหรือผู้อำนวยการในสถานศึกษาควรจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานแนะแนวให้เหมาะสมและเพียงพอต่อการส่งเสริมกิจกรรมแนะแนวและสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งควรให้ความสำคัญกับบทบาทของครูแนะแนวมากขึ้น เนื่องจากครูแนะแนวถือเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้เรียนในการพัฒนาตนเอง โดยครูแนะแนวต้องทำงานร่วมกับเครือข่ายด้านการแนะแนว เพื่อคอยให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับงานแนะแนวอยู่เสมอ และควรให้ความสำคัญกับแผนการสอนหรือแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวที่เน้นกิจกรรมเสริมสร้างศักยภาพเฉพาะด้านและทันสมัย การใช้เอกสารความรู้ที่ตรงกับ ความสนใจของผู้เรียนแต่ละช่วงวัย ร่วมกับการนำเทคโนโลยีที่หลากหลายและนวัตกรรมใหม่ๆ เข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอนควบคู่ไปกับการเรียนปกติและการเสริมทักษะด้านต่างๆ ที่จำเป็นให้แก่ผู้เรียน และสอดแทรกความรู้เข้าไปในการทำกิจกรรมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานจัดโครงการต่างๆ ตามกลุ่มความสนใจ เพื่อเป็นการส่งเสริมและตอบสนองกิจกรรมที่ตรงกับความต้องการของผู้เรียนในยุคปัจจุบันให้มากที่สุด ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปแนวทางสำหรับแต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับงานแนะแนว ไว้ดังนี้

2.1 แนวทางสำหรับครูแนะแนว ได้แก่ 1) ควรมีการกำหนดขอบข่ายและแผนปฏิบัติงานอย่างชัดเจน มีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดบริการแนะแนวทั้ง 5 บริการ และมีการประเมินผลการปฏิบัติงานแนะแนวเพื่อพัฒนาและปรับปรุงงานแนะแนวอย่างต่อเนื่อง 2) ควรเรียนรู้และค้นคว้าหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาตนเองและพัฒนางาน โดยการฝึกอบรม ศึกษาดูงาน การวิจัย และเรียนรู้ร่วมกันในลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 3) ควรทำงานเชิงรุก รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่างๆ มีข้อมูลที่ทันสมัยและถูกต้อง เพื่อนำมาพัฒนาศักยภาพผู้เรียนโดยการจัดกิจกรรมแนะแนวให้เป็นผู้เรียนเชิงรุก 4) ควรสร้างเครือข่ายและประสานงานกับหน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานแนะแนวเพื่อพัฒนาผู้เรียน เช่น สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย สถาบันการศึกษา ครู นักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา เป็นต้น

2.2 แนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ 1) ควรกำหนดนโยบาย และแนวปฏิบัติของงานแนะแนว รวมทั้งมีระบบพัฒนาครูแนะแนวที่ชัดเจนและต่อเนื่อง 2) ควรให้การสนับสนุนและส่งเสริมงานแนะแนวทั้งในด้านกำลังคน งบประมาณ สื่อเทคโนโลยี และขวัญและกำลังใจ 3) ควรเป็นผู้ประสานงานและสร้างเครือข่ายกับบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา เพื่อร่วมมือกันในการพัฒนาผู้เรียน 4) ควรมีการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลงานแนะแนวอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาการทำงานแนะแนว 5) ควรพัฒนาโครงสร้างการบริหารงานแนะแนวและมีคณะทำงานแนะแนวอย่างชัดเจน มีหลักสูตรกิจกรรมแนะแนวและการจัดบริการแนะแนว โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และการใช้นโยบายแนะแนวเชิงรุกให้สอดคล้องกับอาชีพในอนาคต

2.3 แนวทางสำหรับบุคลากรหรือผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) บุคลากรในสถานศึกษา ครูผู้สอนกลุ่มสาระต่างๆ และครูที่ปรึกษา ควรให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมในการแนะแนว คณะกรรมการสถานศึกษา ให้การสนับสนุนด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และนักเรียนมีโอกาสมีส่วนร่วมในการจัดบริการแนะแนว เช่น เป็นนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา ร่วมจัดโครงการแนะแนว เป็นต้น 2) บุคลากรนอกสถานศึกษา เช่น ผู้ปกครองและชุมชน เครือข่ายต่างๆ ให้ความร่วมมือในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและมีส่วนร่วมในการจัดบริการแนะแนว

2.4 แนวทางสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) หน่วยงานภาครัฐ ที่กำกับดูแลสถานศึกษา ควรมีแผนปฏิบัติในงานแนะแนวที่ชัดเจน และมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง มีการจัดสรรอัตรากำลังอย่างเพียงพอ จัดทำคู่มือ ฐานข้อมูล สื่อนวัตกรรมต่างๆ สร้างเครือข่ายการทำงาน ตลอดจนผลิตและพัฒนาครูแนะแนวที่มีคุณภาพ 2) หน่วยงานภาคเอกชน ร่วมเป็นเครือข่ายในการพัฒนาครูแนะแนว องค์กรความรู้ สื่อ และเทคโนโลยีต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในการจัดบริการแนะแนวได้อย่างทันสมัย

การอภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาปัจจัยเงื่อนไขที่สนับสนุนการดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จากผลการศึกษาปัจจัยเงื่อนไขที่สนับสนุนการดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 ครูแนะแนว มีคุณวุฒิทางการแนะแนว มีจำนวนที่เหมาะสมกับจำนวนนักเรียน มีความรู้ความสามารถในการทำงาน มุ่งมั่นทุ่มเทในการทำงาน มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีทีมงานแนะแนวที่เข้มแข็ง มีความสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และเข้าใจการพัฒนาคนในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากครูแนะแนวเป็นผู้ปฏิบัติงานหลักในการขับเคลื่อน

งานแนะแนวในโรงเรียน จึงต้องมีกำลัง มีทีมงานที่เข้มแข็งและเพียงพอในการพัฒนานักเรียนให้ครอบคลุมทั้งการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงสู่ศตวรรษที่ 21 ทำให้ครูแนะแนวต้องมีการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากสังคมในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้เรียนมีแหล่งการเรียนรู้หลากหลายมากขึ้น และสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลต่างๆ ได้อย่างง่ายดาย จึงทำให้ครูแนะแนว จำเป็นต้องรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเองในทุกด้าน เพื่อที่จะดำเนินงานแนะแนวได้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน โดยสอดคล้องกับคุณลักษณะของครูแนะแนวที่พึงประสงค์จากหลายแนวคิด (Limmunching, 2011; National Association of School Psychologist, 2010; Omosule, 2013) ที่กล่าวถึงครูแนะแนวว่า ควรมีความสามารถในการให้ข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัย มีความรอบรู้ข่าวสาร เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการแนะแนวแก่ผู้เรียนในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง อีกทั้งครูแนะแนวต้องทำงานร่วมกับครูคนอื่น ๆ ในโรงเรียนจึงต้องมีทักษะทั้งด้านความรู้ใหม่ๆ และทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา มีความรู้ความเข้าใจและให้ความสำคัญในงานแนะแนว มีนโยบายการทำงานแนะแนวที่ชัดเจน ส่งเสริมสนับสนุนในด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ในการทำงาน และที่สำคัญ คือ ด้านอัตรากำลังและการพัฒนาครูแนะแนว หากจำนวนครูแนะแนวต่อจำนวนนักเรียนไม่เหมาะสม (1:500) อาจจะส่งผลให้ครูแนะแนวไม่สามารถดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง อีกทั้งควรส่งเสริมให้ครูแนะแนวเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถด้านการแนะแนวและด้านอื่นๆ อยู่เสมอ เพื่อนำมาใช้ในการจัดบริการแนะแนวได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย ทั้งนี้ เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้กำกับดูแลการดำเนินงานด้านต่างๆ ของสถานศึกษา ทั้งด้านงบประมาณ ด้านอัตรากำลัง และด้านการพัฒนาส่วนงานการศึกษา ดังนั้น หากผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการตามนโยบายงานแนะแนวของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและดำเนินการตามมาตรฐานการแนะแนวของสถานศึกษา (The Basic Education Commission and the Guidance Association of Thailand, 2016) ด้วยการบริหารจัดการแนะแนวอย่างมีคุณภาพ ก็จะทำให้การดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษาประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากศึกษารายกรณีจากโรงเรียนพรหมานุสรณ์และโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา ที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญและสนับสนุนส่งเสริมการดำเนินงานแนะแนว ซึ่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์ถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในงานแนะแนวที่ได้จากโรงเรียนพรหมานุสรณ์และโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา ดังคำกล่าวที่ว่า “ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับงานแนะแนว” และผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chakrabarty (2013) ที่เสนอว่า การจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนจะต้องการความร่วมมือและการประสานงานจากผู้บริหารสถานศึกษา โดยผู้บริหารโรงเรียนมีแผนการดำเนินงานแนะแนวตลอดปี จัดบริการแนะแนวตั้งแต่ระดับประถมศึกษา โดยเน้นข้อมูลทางการศึกษา การเลือกวิชาเรียน ดนตรี กีฬา การพัฒนาบุคลิกภาพ การควบคุมอารมณ์ การบริหารเวลา การพัฒนาภาวะผู้นำ และการสร้างสัมพันธภาพ และควรจัดกิจกรรมแนะแนวกลุ่มในลักษณะของการรวมกลุ่ม กิจกรรมทางวัฒนธรรม การท่องเที่ยว การอภิปรายกลุ่ม การประชุมผู้ปกครอง และครู และการปฐมุนิเทศ

1.3 บุคลากรหรือผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) บุคลากรในสถานศึกษา ครูกลุ่มสาระต่างๆ มีความเข้าใจ มีทัศนคติที่ดี และเห็นความสำคัญของงานแนะแนว โดยให้ความร่วมมือในการพัฒนาและสังเกตความเปลี่ยนแปลงของผู้เรียน ซึ่งครูกลุ่มสาระต่างๆ อาจมีโอกาสดำเนินการพบเห็นปัญหาของผู้เรียนก่อน และสามารถประสานงานส่งต่อผู้เรียนจากครู

ที่ปรึกษาในชั้นเรียนหรือครูผู้สอนได้อย่างทันท่วงที เพื่อเป็นการแก้ไข ช่วยเหลือหรือพัฒนาได้ตรงจุดและรวดเร็ว โดยสอดคล้องกับการศึกษางานวิจัยของ Summart (2016) ที่พบว่า ครูมีการดำเนินการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาขอรับการปรึกษากับผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะมากขึ้น ในกรณีที่ปัญหาที่มีความซับซ้อน และยังจัดกิจกรรมติดตามผลการให้การศึกษาแก่นักเรียนที่เข้ามาขอรับการปรึกษา โดยมีการจัดทำสถิติข้อมูลของผู้ขอรับการปรึกษาอย่างเป็นระบบอีกด้วย ส่วนนักเรียนได้รับการฝึกเป็นนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา เพื่อช่วยให้คำปรึกษาเพื่อนได้ 2) บุคลากรนอกสถานศึกษา คือ ผู้ปกครองและชุมชน และศิษย์เก่า เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาความรู้และทักษะให้ผู้เรียน เนื่องจากมีการกำหนดให้ครูทุกคนในสถานศึกษามีบทบาทในการแนะแนว ดังนั้น ในการจัดบริการแนะแนวจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากครูทุกคนในการทำงานร่วมกับครูแนะแนวเพื่อดูแลช่วยเหลือและพัฒนานักเรียน ดังจะเห็นได้จากโรงเรียนพรหมานุสรณ์ และโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา ที่สามารถดำเนินงานแนะแนวได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะบุคลากรในโรงเรียนมีการประสานงานและร่วมมือกับครูแนะแนวในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน นอกจากนั้นยังได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง ศิษย์เก่า และนักเรียนในโรงเรียนมาร่วมสนับสนุนการจัดกิจกรรมแนะแนวของโรงเรียน ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chakrabarty (2013) ที่พบว่า การที่ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือนับเป็นปัญหาหนึ่งของการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนมัธยมโดยได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการจัดบริการแนะแนวว่า ครูทุกคนต้องมีความเข้าใจในงาน แนะแนว โดยเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับแนวโน้มใหม่ๆ ด้านการแนะแนว และต้องให้ผู้ปกครองเข้ามาร่วมจัดกิจกรรมด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Eremie (2015) ที่ให้ข้อเสนอแนะในการทำงานแนะแนวไว้ว่าครูแนะแนวควรทำงานร่วมกันกับผู้ปกครอง ครู และนักเรียน

1.4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) หน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษา มีการกำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจน จัดสรรบุคลากรและงบประมาณ ตลอดจนสื่อวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในการทำงานแนะแนว รวมทั้งการพัฒนาครูแนะแนวให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการทำงาน 2) หน่วยงานอื่นๆ เข้าร่วมเป็นเครือข่ายแนะแนว เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะเป็นผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้เพื่อเป็นไปตามมาตรฐานการแนะแนวของสถานศึกษาในด้านคุณภาพการบริหารจัดการแนะแนว มาตรฐานที่ 6 การสร้างภาคีเครือข่ายให้เข้ามามีส่วนร่วมในงานแนะแนวเป็นการบริหารจัดการแนะแนวอย่างมีคุณภาพของสถานศึกษา ดังนั้น หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมเป็นเครือข่ายทั้งการพัฒนาครู นักเรียน ตลอดจนสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ ก็จะทำให้การดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษาประสบความสำเร็จ ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัย Artjorhor and Namwan (2016) ที่ศึกษาการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานแนะแนวนักเรียนสู่ความเป็นเลิศ พบว่า การประสานความร่วมมือ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านการแนะแนวกับสถานศึกษาอื่น ส่งผลต่อการดำเนินงานแนะแนวเพื่อพัฒนานักเรียนสู่ความเป็นเลิศ และสอดคล้องกับผลการศึกษารายกรณีจากโรงเรียนพรหมานุสรณ์ และโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา ที่ว่าการมีเครือข่ายแนะแนวภายนอกสถานศึกษามีส่วนสำคัญทำให้การดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษาประสบความสำเร็จที่สำคัญ ได้แก่ ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า และทีมสหวิชาชีพ ที่เข้ามาร่วมดูแลช่วยเหลือ ป้องกันแก้ไข ตลอดจนการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของสังคม

2. การศึกษาแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จากผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 แนวทางสำหรับครูแนะแนว ครูแนะแนวควรมีแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจน มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการบริการแนะแนว การพัฒนาดตนเองและพัฒนาอย่างต่อเนื่องทำงานอย่างต่อเนื่องทำงานเชิงรุก มีฐานข้อมูลที่ทันสมัยและถูกต้อง ตลอดจนมีเครือข่ายมีการประสานงานและสร้างเครือข่ายแนะแนวกับบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมสนับสนุนงานแนะแนว โดยครูแนะแนวต้องพร้อมที่จะเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา มีทักษะความรู้ในด้านต่างๆ และต้องพัฒนาตนเองเกี่ยวกับนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้ตรงกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ในศตวรรษที่ 21 เช่น ความริเริ่มสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การสื่อสาร และความสามารถด้านภาษา เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนในการก้าวเข้าสู่โลกการทำงานที่มีความซับซ้อนมากขึ้นในยุคปัจจุบัน ทั้งนี้ สอดคล้องกับข้อสรุปเกี่ยวกับครูแนะแนวจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ที่เสนอว่าครูแนะแนวควรมีวิสัยทัศน์ มีเป้าหมายในการทำงานและมีแผนงานที่ดี มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้มีความเชี่ยวชาญในงานแนะแนว ตลอดจนมีความรู้ใหม่ๆ เท่าทันกระแสเหตุการณ์ในปัจจุบัน และรอบรู้ในหลายด้าน (Limmunching, 2011; Ministry of Education, 2013) ครูแนะแนวควรมีการประสานงานกับผู้เกี่ยวข้อง เช่น ตัวแทนนายจ้างเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณสมบัติสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และมีเครือข่ายกับหน่วยงานและกลุ่มวิชาชีพต่าง ๆ เพื่อร่วมกันพัฒนาแนวปฏิบัติที่ดีในการทำงานต่อไป (Omosule, 2013) ทั้งนี้ มีผลการวิจัยของ Suyoto et al. (2012) ที่พบว่า การนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ร่วมกับการให้คำปรึกษาและการแนะแนวอาชีพรูปแบบเดิม ทำให้นักเรียนมีการพัฒนาความเข้าใจและการเตรียมตัวทางอาชีพเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ แนวทางดังกล่าวยังสอดคล้องกับข้อมูลจากการศึกษารายกรณีจากโรงเรียนพรหมานุสรณ์ และโรงเรียนวัดไร่จิงวิทยา เกี่ยวกับปัจจัยด้านครูแนะแนวที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ว่า ครูแนะแนวต้องนำทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สอดแทรกเข้าไปในงานแนะแนว มีการประสานงานและสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกับบุคคลหรือหน่วยงานอื่นในการพัฒนาผู้เรียนและมีการนำสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการทำงาน เช่น การเก็บรวบรวมข้อมูล การให้ข้อมูลสารสนเทศ เป็นต้น

2.2 แนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำองค์กร ควรเป็นผู้สร้างมีการกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติของงานแนะแนว และระบบพัฒนาครูแนะแนวที่ชัดเจนและต่อเนื่อง เป็นผู้ส่งเสริมให้การส่งเสริมสนับสนุนปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานแนะแนว เป็นผู้ประสานงานและสร้างเครือข่ายกับบุคคลและหน่วยงานทั้งในและนอกสถานศึกษาในการพัฒนาผู้เรียน เป็นผู้ตรวจสอบ ติดตามประเมินผลการดำเนินงานแนะแนว เพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนาการทำงานต่อไป และเป็นผู้พัฒนา โดยการมีโครงสร้างการบริหารงานแนะแนวและมีคณะทำงานแนะแนวอย่างชัดเจน มีหลักสูตรกิจกรรมแนะแนวและการจัดการแนะแนวที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่น การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้นอกสถานที่ โดยให้ผู้เรียนได้สัมผัสประสบการณ์ด้านอาชีพที่แท้จริงและเป็นอาชีพที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 ที่เน้นให้ผู้เรียนได้รู้จักและพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญในเบื้องต้นของตนเองก่อนออกไปสู่ตลาดอาชีพ ได้แก่ ทักษะความยืดหยุ่น ทักษะการปรับตัว การริเริ่มสร้างสรรค์ และความเป็นตัวของตัวเอง เป็นต้น ทั้งนี้ แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับมาตรฐานการแนะแนวของสถานศึกษาด้านคุณภาพการดำเนินงานแนะแนว มาตรฐานที่ 4 สถานศึกษาจัดการบริการแนะแนวและส่งเสริมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยจัดการบริการแนะแนวทั้ง 5 บริการ ครอบคลุมขอบข่ายการแนะแนวอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และมาตรฐานที่ 5 สถานศึกษาจัดกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตร โดยให้

สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและครอบคลุมขอบข่ายการแนะแนว และด้านคุณภาพการบริหารจัดการแนะแนว มาตรฐานที่ 6 สถานศึกษามีการบริหารจัดการแนะแนวอย่างมีคุณภาพ โดยผู้บริหารให้การสนับสนุนการดำเนินงานแนะแนว บริหารจัดการงานแนะแนวอย่างมีระบบ จัดให้มีครูแนะแนว ครูที่ทำหน้าที่แนะแนว และสร้างภาคีเครือข่ายให้เข้ามามีส่วนร่วมในงานแนะแนว และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Jubjit (2016) ที่ทำการศึกษาแนวทางการส่งเสริมงานแนะแนวในโรงเรียน พบว่า สถานศึกษาควรดำเนินการส่งครูและบุคลากรไปฝึกอบรมด้านจิตวิทยาการแนะแนว การจัดอบรมในด้านการส่งเสริมความตระหนักถึงความสำคัญของงานแนะแนว และการแต่งตั้งคณะทำงานในการติดตามและประเมินผลที่ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Artjorhor and Namwan (2016) ที่ทำการศึกษาการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานแนะแนวนักเรียนสู่ความเป็นเลิศ พบว่า สถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการจัดบริการแนะแนวทั้ง 5 บริการ ได้แก่ บริการสำรวจข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคลอย่างเป็นระบบ บริการสารสนเทศ บริการให้การปรึกษาเป็นกลุ่มและรายบุคคล บริการจัดวางตัวบุคคล และบริการติดตามผล รวมทั้งมีการประสานความร่วมมือแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านการแนะแนวกับสถานศึกษาอื่น

2.3 แนวทางสำหรับบุคลากรทั้งในและนอกสถานศึกษาและผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ครูผู้สอนกลุ่มสาระต่างๆ ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียน ควรให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการจัดบริการแนะแนว เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 เช่น ในแง่ของการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ แลกเปลี่ยนข้อมูลที่หลากหลายและข้อมูลที่น่าเชื่อถือ เพื่อเตรียมตัวเกี่ยวกับการวางแผนการศึกษา การวางแผนและปรับบุคลิกภาพในสังคมยุคใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้ เป็นไปตามนโยบายการดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษา ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการแนะแนว ข้อ 5 กำหนดให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการแนะแนว ความร่วมมือและมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานแนะแนว ดังผลการวิจัยของ Chakraborty (2013) ที่พบว่า ปัญหาการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาประการหนึ่งก็คือ การที่ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือในการพัฒนาดูแลช่วยเหลือนักเรียน รวมทั้งนักเรียนไม่เห็นความสำคัญในการร่วมกิจกรรม และได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานแนะแนวในโรงเรียนไว้ว่า ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง ต้องให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานแนะแนว สอดคล้องกับข้อมูลจากการศึกษารายกรณีจากโรงเรียนพรหมานุสรณ์ และโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา ที่พบว่า ความสำเร็จในการดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษาเกิดจากความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่ายในการทำงานร่วมกันกับฝ่ายแนะแนว

2.4 แนวทางสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) หน่วยงานภาครัฐ ที่กำกับดูแลสถานศึกษา ควรมีแผนและแนวทางปฏิบัติในงานแนะแนวที่ชัดเจน และมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง มีการจัดสรรอัตรากำลังอย่างเพียงพอ จัดทำคู่มือ ฐานข้อมูล สื่อนวัตกรรมต่างๆ สร้างเครือข่ายการทำงาน ตลอดจนผลิตและพัฒนาครูแนะแนวที่มีคุณภาพ 2) หน่วยงานภาคเอกชน ร่วมเป็นเครือข่ายในการพัฒนาครูแนะแนว องค์ความรู้ สื่อ และเทคโนโลยีต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในการจัดบริการแนะแนวได้อย่างทันสมัย ทั้งนี้ แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายการดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษาที่กำหนดให้มีองค์กรรับผิดชอบการบริหารจัดการการแนะแนว ทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับสถานศึกษา ในการกำหนดนโยบายและแผนการปฏิบัติงานแนะแนวที่ชัดเจน รวมทั้งมีการประเมินติดตามผลการปฏิบัติงานตามแผนเพื่อการปรับปรุงพัฒนา นอกจากนี้ยังกำหนดให้มีการจัดทำระบบ

สารสนเทศการแนะแนวที่มีคุณภาพทันสมัย มีการศึกษาวิจัยและสร้างนวัตกรรมที่ใช้ในงานแนะแนว รวมทั้งการมีครูแนะแนวที่มีคุณสมบัติเหมาะสม และมีภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานแนะแนว ซึ่งจากการศึกษารายกรณีโรงเรียนพรหมานุสรณ์ และ โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการดำเนินงานแนะแนวในสถานศึกษา ปัจจัยหนึ่งก็คือ หน่วยงานและเครือข่ายภายนอกโรงเรียน เช่น สถาบันการศึกษา โรงพยาบาล สถานประกอบการ หน่วยงานที่กำกับดูแล ดังนั้น หากหน่วยงานเหล่านี้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน ตลอดจนพัฒนาครูแนะแนว ก็จะทำให้การดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษาประสบความสำเร็จ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูแนะแนวหรือครูที่ทำหน้าที่แนะแนว ควรพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะของครูแนะแนวที่เหมาะสมในศตวรรษที่ 21 เช่น ด้านการพัฒนาความรู้ทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อนำมาใช้เป็นฐานความรู้ในการให้บริการข้อมูลข่าวสารด้านการแนะแนว

1.2 ผู้บริหาร ควรกำหนดนโยบายการส่งเสริมและพัฒนางานแนะแนว และพัฒนาบุคลากรที่ทำงานแนะแนวให้ชัดเจนและต่อเนื่อง เช่น ด้านงบประมาณ ด้านอัตราค่าจ้าง ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตรแนะแนว โดยควรวางกรอบไว้อย่างชัดเจนในทุกปี รวมทั้งการประสานความร่วมมือและสร้างเครือข่ายกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมมือกันพัฒนาผู้เรียน

1.3 หน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษา ควรมีแผนและแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับการพัฒนางานแนะแนว และครูแนะแนว เช่น การจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมแนะแนว ฐานข้อมูลเครือข่ายงานแนะแนวในพื้นที่ใกล้เคียง และแหล่งเรียนรู้ด้านการพัฒนาสื่อหรือนวัตกรรมในการแนะแนวแก่นักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยประเมินผลการดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามนโยบายการดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษา และตามมาตรฐานการแนะแนวของสถานศึกษา

2.2 ควรศึกษารูปแบบการสร้างเครือข่ายการแนะแนวกับภาคีเครือข่าย ในการพัฒนาช่วยเหลือผู้เรียน

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยนำข้อสรุปจากงานวิจัยนี้ไปศึกษาในเชิงปริมาณต่อไป

References

- Artjorhor, S., & Namwan, T. (2016). Developing the Guidance for Students Guidance Excellence under the Office of Secondary Educational Service Area Office 26. *Journal of Praewakalasin Kalasin University*, 3(3), 23-39. [in Thai]
- Chakrabarty, P. (2013). *A study on the guidance services in secondary schools in Greater Guwahati*. Retrieved from <https://www.academia.edu/8370528/uploads.docx>
- Eremie, M. D. (2015). Counsellors and teachers ranking of factors causing truancy among secondary school students in Rivers State, Nigeria. *Arabian Journal of Business and Management Review*, 5(6), 1-3. doi:10.4172/2223-5833.1000163
- Herr, E. L. (2001). The impact of national policies, economics, and school reform on comprehensive guidance programs. *Professional School Counseling*, 4, 236-245.
- Jubjit, K. (2016). A study of supporting guidelines in the guidance of educational opportunity expansion schools under Phranakhonsiyutthaya Primary Educational Service Area Office 1. *Valaya Alongkorn Review (Humanities and Social Sciences)*, 6(1), 1-12. [in Thai]
- Limmunching, C. (2011). *Methods of guidance teaching*. Retrieved from <http://e-book.ram.edu/e-book/inside/html/dlbook.asp?code=PC422> [in Thai]
- Ministry of Education. (2013). 10 qualifications for guidance teachers in ASEAN. Retrieved from <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=33868&Key=hotnews> [in Thai]
- National Association of School Psychologists. (2010). *Standards for graduate preparation of school psychologist*. Bethesda: M.D.
- Omosule. (2013). *The ideal guidance and counselling unit for a university of the 21st century*. Retrieved from <http://www.oauife.edu.ng/wpcontent/uploads.docx>
- Summart, T. (2016). *Problems and guidelines for guidance administration of secondary student parents' opinions at Wattapongnok School Under Rayong Primary Educational Service Area Office 1* (Master thesis). Chonburi: Burapha University. [in Thai]
- Suyoto, Dwiandiyanta, Y., Suselo, T., & Prasetyaningrum, T. (2012). Efforts to improve guidance counseling services using ICT for junior high school student. *International Journal of Advance Sciences and Technolygy*, 39, 19-26.
- The Basic Education Commission and the Guidance Association of Thailand (2016). *The system of guidance service in schools*. Bangkok: The press of The Agricultural Co-operative Federation of Thailand. [in Thai]